

Sygn. akt I ACa 1010/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 lutego 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Andrzej Struzik (spr.)
Sędziowie:	SSA Paweł Rygiel SSA Robert Jurga
Protokolant:	st. sekr. sądowy Beata Zaczyk

po rozpoznaniu w dniu 2 lutego 2018 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa K. P.

przeciwko Skarbowi Państwa - Nadleśnictwu Z.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 18 kwietnia 2017 r. sygn. akt I C 3203/14

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od powódki na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 4.050 zł (cztery tysiące pięćdziesiąt złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;**

3. **przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Kielcach na rzecz adwokata T. A. kwotę 4.428 zł (cztery tysiące czterysta dwadzieścia osiem złotych) w tym 828 zł podatku od towarów i usług, tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powódce z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.**

SSA Paweł Rygiel SSA Andrzej Struzik SSA Robert Jurga

Sygn. akt I ACa 1010/17

UZASADNIENIE

Powódka K. P. domagała się zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa – Nadleśnictwa Z. kwoty 30.000 zł z tytułu odszkodowania za obniżenie wartości nieruchomości wynikające z braku dostępu do wody jej mieszkania w Z. przy ul. (...), 9.360 zł jako odszkodowania z tytułu konieczności zakupu wody butelkowej, 40.000 zł z tytułu zadośćuczynienia za obniżenie standardu życia, wszystkich tych kwot z odsetkami od dnia wniesienia pozwu. W toku procesu zgłosiła dalsze żądania, a to zobowiązania pozwanego do zapewnienia prawidłowego dostępu należącego do niej lokalu do nowoprojektowanej instalacji kanalizacyjnej, ewentualnie zapłaty kwoty 10.000 zł niezbędnej dla zrealizowania przez powódkę przyłącza do tej instalacji, zasądzenia kwoty 100.000 zł odszkodowania za szkody materialne wynikające z pozbawienia jej dostępu do wody bieżącej w postaci zagrzybienia mieszkania, sprzętów gospodarstwa domowego i wyposażenia. Powódka następnie rozszerzała swe żądania domagając się zapłaty za zakup wody butelkowej w kolejnych miesiącach oraz o zadośćuczynienia z tytułu pogorszenia stanu zdrowia do kwoty 100.000 zł. Jako źródło swych roszczeń powódka wskazywała fakt zaprzestania z dniem 9 stycznia 2014 roku dostarczania wody przez pozwanego do jej mieszkania w Z. przy ul. (...), pomimo że woda ta była dostarczana wcześniej przez pozwanego przez 13 lat od chwili nabycia mieszkania przez powódkę.

Pozwany, zastępowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej, wnosił o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu. Pozwany podał, że w dniu 18 lipca 2000 roku sprzedał pozwanej i jej ówczesnemu mężowi J. Ś. mieszkanie w Z. przy ul. (...), które to mieszkanie było przez niego zaopatrywane w wodę. Zły stan techniczny wodociągu spowodował, że po stosownych uzgodnieniach pomiędzy Nadleśnictwem Z., Gminą Z., (...) Sp. z o.o. oraz Międzygminnym Związkiem (...) w K. został wybudowany nowy wodociąg, do którego mogli podłączyć się wszyscy mieszkańcy ulic (...) w Z., o czym zostali poinformowani mieszkańcy tych ulic. Powódka miała możliwość takiego podłączenia od 1 lipca 2013 roku, z czego nie skorzystała. Pozwany pismem z dnia 18 marca 2013 roku wypowiedział z zachowaniem 3-miesięcznego terminu umowę o dostarczanie wody, którą miał zawartą z J. Ś., a obecnie nie ma możliwości dostarczania wody, gdyż nie ma pozwolenia wodnoprawnego, a nowy wodociąg jest eksploatowany przez inny podmiot. Pozwany wskazywał też, że wszyscy pozostali mieszkańcy tego rejonu, w tym sąsiedzi powódki, właściciele drugiego z mieszkań w tym samym budynku, skorzystali z możliwości podłączenia do wodociągu, wykonując stosowne przyłącze i woda jest im dostarczana.

Wyrokiem z dnia 18 kwietnia 2017 roku Sąd Okręgowy w Kielcach oddalił powództwo, zasądził od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika powódki z urzędu stosowne wynagrodzenie za pomoc prawną powódce udzieloną oraz zasądził od powódki na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 7.200 zł tytułem kosztów procesu.

Powyższe orzeczenie zostało oparte na następujących ustaleniach faktycznych:

Sąd Rejonowy w Kielcach prowadzi księgę wieczystą nr (...), dla nieruchomości położonej w Z. przy ulicy (...) oznaczonej jako działka nr (...) Nieruchomość zabudowana jest budynkiem mieszkalnym, składającym się z dwóch lokali mieszkalnych oznaczonych nr(...) i (...). Właścicielami lokalu mieszkalnego nr (...) (objętego księgą wieczystą nr (...)) położonego przy ulicy (...) w Z. o powierzchni 55,26 m⁽²⁾ są K. P. i J. Ś.. Właścicielami lokalu mieszkalnego nr (...) są natomiast A. i W. P. na zasadach wspólności ustawowej małżeńskiej. Lokale te były wyodrębniane i sprzedawane przez Skarb Państwa Lasy Państwowe Nadleśnictwo Z.. Powódka wraz ze swoim ówczesnym mężem J. Ś. nabyła własność w/w lokalu mocą umowy działywanej w formie aktu notarialnego z dnia 18 lipca 2000 r. Mieszkanie powódki w dacie zakupu miało zapewniony dostęp do bieżącej wody, który gwarantował wodociąg będący własnością pozwanego. Woda do nieruchomości powódki była dostarczana na mocy umowy z dnia 6 lipca 2010 r. Na tej samej podstawie były odprowadzane z nieruchomości ścieki.

W dniu 18 marca 2013 r. pozwany wypowiedział umowy o dostarczanie wody mieszkańcom ul. (...) w Z., z zachowaniem 3 miesięcznego terminu wypowiedzenia, w tym umowę dotyczącą nieruchomości powódki zawartą z J. Ś.. Do wygaśnięcia umów doszło z dniem 30 czerwca 2013 r. Powodem powyższego był zły stan techniczny wodociągu, z którego korzystało Nadleśnictwo Z. oraz utrata ważności pozwolenia wodnoprawnego pozwanego. O powyższej sytuacji zainteresowani mieszkańcy Z., w tym K. P., byli informowani przez pozwanego oraz Gminę Z..

W tej sprawie odbyły się konsultacje z mieszkańcami. W dniu 4 maja 2011 r. odbyło się m.in. zebranie z udziałem przedstawicieli Gminy, Nadleśnictwa i mieszkańców. Gmina zdecydowała się wybudować nową sieć wodociągową oraz pokryć koszty przygotowania projektu podłączenia do niej poszczególnych nieruchomości. Mieszkańcy zaś zobowiązani byli ponieść jedynie koszty wykonania przyłącza swych nieruchomości do nowej sieci. Początkowo część mieszkańców zainteresowanych sprawą było niezadowolonych z faktu, iż muszą ponieść koszty budowy nowych przyłączy do głównej, nowej sieci wodociągowej. Mieszkańcy przygotowali i podpisali pismo wyrażające ich protest w przedmiotowej sprawie. Ostatecznie jednak wszyscy (oprócz powódki) zgodę na powyższe rozwiązanie wyrazili.

Pozwolenie wodnoprawne pozwanego ostatecznie wygasło z końcem 2013 r. Początkowo miało to nastąpić w roku 2012 jednakże z uwagi na okoliczność, iż do tego czasu Gmina Z. nie przygotowała nowego projektu przyłączy Nadleśnictwo uzyskało pozwolenie na dostarczanie wody na kolejny rok. W związku z wykonaniem nowej sieci przez Gminę Z. pozwany wyłączył dotychczasowe pompy wodne 31 grudnia 2013 r. Od tego czasu mieszkańcy nieruchomości znajdujących się przy ul. (...) w Z., którzy podłączyli się do nowej gminnej sieci wodnej, mają stały dostęp do wody. Wodę dostarczają (...) sp. z o.o.

Dnia 16 maja 2013 r. pomiędzy pozwanym, a Gminą Z. i Międzygminnym Związkiem (...) zawarto porozumienie, na mocy którego (...) zobowiązały się do tymczasowego zawarcia umów o dostawę wody z mieszkańcami ul. (...) w Z., którzy zostaną przyłączeni do istniejącej sieci wodociągowej w Z.. Nadleśnictwo zobowiązało się do umożliwienia nieodpłatnego korzystania przez w/w mieszkańców z kanalizacji sanitarnej należącej do Nadleśnictwa Z. do czasu wybudowania nowego systemu kanalizacji sanitarnej tj. do 31 grudnia 2016 r. Międzygminny Związek (...) zaś zobowiązał się m.in. do zaprojektowania i wybudowania do 31 grudnia 2016r. nowego systemu kanalizacji sanitarnej, umożliwiającego odprowadzenie ścieków przez w/w mieszkańców. Następnie Wodociągi (...) miały zawrzeć z mieszkańcami nowe umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków. Porozumienie w zakresie ścieków, tj. budowy nowej sieci kanalizacyjnej, nie było wykonywane. Mieszkańcy w tym powódka nie mają problemów z odprowadzaniem ścieków. Gmina korzysta w tym zakresie z dotychczasowej kanalizacji Nadleśnictwa podłączonej z kanalizacją gminną.

Zgodnie z poczynionymi ustaleniami Gmina Z. wybudowała nową sieć wodociągową na ul. (...), w niewielkim zakresie korzystając z istniejącego już wodociągu Nadleśnictwa, gwarantującą dostarczanie wody do nieruchomości tam się znajdujących oraz zaprojektowała i sfinansowała projekt przyłączy wodociągowych poszczególnych nieruchomości do sieci głównej. Z uwagi na zły stan dotychczasowego wodociągu głównego jak i poszczególnych przyłączy do nieruchomości nie było możliwości dalszego ich wykorzystywania, stąd mieszkańcy zostali zobowiązani do budowy nowych przyłączy. Projekt został wykonany w roku 2012, a mieszkańcy mieli 3 lata na wykonanie podłączenia swoich nieruchomości. Projekt wykonał A. K., co do przedmiotowej nieruchomości dotyczył zarówno lokalu nr (...) jak i lokalu nr (...). Obecnie termin ważności projektu minął. Jako jedyni z możliwości skorzystania z projektu gminnego nie skorzystali właściciele lokalu nr(...) położonego przy ul. (...) tj. K. P. i J. Ś.. Koszt wykonania nowego projektu to ok 2000 zł, wykonanie przyłącza to zaś ok. 6500 zł.

Przyłącze do nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...) do lokalu nr (...) wykonał K. K.. Projekt wykonania przyłącza dotyczył obu lokali, jednakże z usług K. K. powódka nie zdecydowała się skorzystać, nie wyrażając zgody na wykonanie odpowiednich prac. Wykonawca wykonał zatem jedynie przyłącze do lokalu nr (...) Sposób w jaki wykonano przyłącze do lokalu nr (...), pomimo zatasowania nawiertu zamiast trójnika, nie wyłączał możliwości, aby do wodociągu gminnego podłączony został lokal powódki. Wskazać należy, iż projekt ten w pierwotnej wersji przewidywał wykonanie do głównego wodociągu przyłącza, na którym posadowiony byłby trójnik z odejściem do mieszkania powódki i pozwanego. Z tego powodu, że powódka nie wyraziła zgody na budowę, dokonano w/w zmiany polegającej na tym, że nie został zainstalowany trójnik, lecz przyłącze jest bezpośrednio prowadzone do mieszkania W. i A. małżonków P.. Dokonaną zmianę wykonawca skonsultował z Wodociągami i Gminą.

Mieszkanie nr (...), znajdujące się przy ul (...), którego współwłaścicielką jest powódka od 10 stycznia 2014 r. roku nie ma dostępu do bieżącej wody. Powódka zmuszona jest kupować wodę butelkowaną do codziennego użytkowania, korzysta także z wody z rzeki. Pomimo iż dotychczasowe pompy pozwany wyłączył 31 grudnia 2013 r., powódka do

10 stycznia 2014 r. korzystała z pozostałych w zbiorniku wyrównawczym zasobów wodnych. Co do odprowadzania ścieków powódka korzysta z szamba posadowionego na nieruchomości nr (...)położonej w Z. przy ul. (...).

Z inicjatywy powódki, a także J. Ś. toczyły się liczne postępowania sądowe związane z brakiem dostępu do bieżącej wody.

Przed Sądem Rejonowy w K.toczyło się postępowanie z powództwa K. P. i J. Ś. przeciwko W. i A. P. o upoważnienie do dokonania czynności zwykłego zarządu. Postanowieniem z dnia 23 lutego 2016 r., Sąd upoważnił powodów do dokonania czynności zwykłego zarządu rzeczą wspólną polegającej na dokonaniu przyłącza wodociągowego do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w Z. przy ul. (...), dla którego w Sądzie Rejonowy w K. prowadzona jest księga wieczysta nr (...) na podstawie i przy korzystaniu projektu budowlanego autorstwa A. K., opracowanego przez M. O. w lutym 2012r. – „Doprowadzenie wody do budynków mieszkalnych Nadleśnictwa Z. przy ul. (...)w Z.” uzgodnionego pismem z dnia 15 czerwca 2012 r. znak (...) przez (...) sp. z o.o. w K..

Przed Sądem Rejonowy w K. toczyło się postępowanie z powództwa K. P. przeciwko Skarbowi Państwa – Lasom Państwowym, Nadleśnictwo Z., o ustalenie i zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli. Powódka domagała się w nim ustalenia zgodności z prawem sprzedaży nieruchomości położonej w Z. o numerze (...)oraz ustalenia warunków i rozmiaru dostępu do szamba, położonego na nieruchomości nr(...). Sąd wyrokiem z dnia 29 listopada 2011 r., powództwo oddalił.

Przed Sądem Okręgowym w Kielcach toczyło się postępowanie z powództwa J. Ś. przeciwko Skarbowi Państwa – Nadleśnictwu Z., o zapłatę i zobowiązanie pozwanego do wykonana na koszt powoda przyłącza do wodociągu należącego do (...) sp. z o.o. na koszt pozwanego. Postanowieniem z dnia 29 maja 2015 r. Sąd postępowanie umorzył, wobec cofnięcia pozwu przez powoda.

Przed Sądem Rejonowym w K. toczyło się postępowanie z powództwa K. P. przeciwko Skarbowi Państwa – Nadleśnictwu Z., w którym powódka domagała się dokonania przebudowy wodociągu przy ul. (...) w ten sposób, aby zapewnić dostęp do bieżącej wody należącego do niej lokalu nr (...). Postanowieniem z dnia 27 listopada 2012 r. Sąd postępowanie umorzył, wobec cofnięcia pozwu przez powódkę.

Przed Sądem Okręgowym w Kielcach toczyło się postępowanie z powództwa J. Ś. przeciwko Skarbowi Państwa – Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Z., o ustalenie nieważności umowy z dnia 18 lipca 2000 r. zawartej w formie aktu notarialnego nr rep (...). Wyrokiem z dnia 19 lutego 2010 r., Sąd oddalił powództwo.

W swych rozważaniach sąd I instancji wskazał, że zgodnie z przepisem art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków jest zadaniem własnym gminy, a ustawa nie nakłada takiego obowiązku na żaden inny podmiot. Jest jednak dopuszczalne dostarczenie wody przez inne podmioty na podstawie pozwolenia wodnoprawnego, co miało miejsce w rozpoznawanej sprawie do 2013 roku. Gmina może też powierzyć dostarczanie wody przedsiębiorstwu wodno-kanalizacyjnemu. Stosownie do art. 15 tejże ustawy na przedsiębiorstwie wodno-kanalizacyjnym spoczywa obowiązek budowy urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych ustalonych przez gminę w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, w zakresie uzgodnionym w wieloletnim planie rozwoju i modernizacji, o którym mowa w art. 21 ust. 1 ustawy. Realizację budowy przyłączy do sieci oraz studni wodomierzowej, pomieszczenia przewidzianego do lokalizacji wodomierza głównego i urządzenia pomiarowego zapewnia na własny koszt osoba ubiegająca się o przyłączenie nieruchomości do sieci. Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne jest obowiązane przyłączyć do sieci nieruchomość osoby o to się ubiegającej, jeżeli są spełnione warunki przyłączenia określone w regulaminie, o którym mowa w art. 19 oraz istnieją techniczne możliwości świadczenia usług. Z obowiązków tych Gmina Z. w porozumieniu z (...) Sp. z o.o. wywiązała się, budując sieć wodociągową dla nieruchomości uprzednio korzystających z sieci Nadleśnictwa Z., nadto sfinansowała mieszkańcom projekty przyłączy poszczególnych

nieruchomości do nowopowstałej sieci wodociągowej, a na mieszkańcach spoczywał jedynie obowiązek poniesienia kosztów wykonania przyłączy.

Sąd I instancji wskazał na przesłanki odpowiedzialności deliktowej z art. 415 k.c. oraz na spoczywający na powodzie ciężar wykazania zaistnienia tych przesłanek. Stwierdził, że przesłanki te nie zostały spełnione. Wprawdzie na skutek braku dostępu do wody nieruchomość powódki zapewne utraciła na wartości, uległ pogorszeniu jej stan techniczny i pogorszyła się standard życia mieszkańców, a powódka prawdopodobnie poniosła na skutek tego szkodę tak majątkową, jak i niematerialną, jednak odpowiedzialność za taki stan rzeczy ponosi jedynie powódka. Działaniom pozwanego nie sposób przypisać bezprawności ani winy, a między tymi działaniami, a szkodą poniesioną przez powódkę nie zachodzi związek przyczynowy. Nadleśnictwu Z. wygasło pozwolenie wodnoprawne i po wypowiedzeniu umów nie było ono zobowiązane do dostarczania wody do nieruchomości powódki. Taki obowiązek nie wynikał ani z przepisów powszechnie obowiązującego prawa, ani z żadnych umów zawieranych przez strony. Nie ma przy tym żadnego znaczenia fakt nabycia przez powódkę od strony pozwanej lokalu z dostępem do wody, a to powódka powinna podjąć czynności dla podłączenia lokalu do gminnej sieci wodociągowej. Możliwość takiego podłączenia była zapewniona i skorzystali z niej wszyscy mieszkańcy tego rejonu, poza powódką. Już 3 lata przed zaprzestaniem dostarczania wody przez pozwanego mieszkańcy otrzymali stosowne informacje, zatem powódka miała możliwość poczynienia stosownych oszczędności dla sfinansowania budowy przyłączy, który to obowiązek na niej spoczywał.

Co do żądania zobowiązania pozwanego do zapewnienia prawidłowego dostępu lokalu powódki do nowoprojektowanej instalacji kanalizacyjnej, ewentualnie zapłaty 10.000 zł niezbędnych do zrealizowania przez powódkę takiego przyłączy, sąd I instancji wskazał, że powódka ma dostęp do kanalizacji w takim samym zakresie, jak w czasie, gdy odprowadzaniem ścieków zajmowało się nadleśnictwo, a nowa sieć kanalizacyjna nie została jeszcze wybudowana. Jednakże po wybudowaniu nowej sieci to na powódce spoczywał będzie obowiązek sfinansowania podłączenia do niej. Zatem i w tym zakresie powództwo podlegało oddaleniu.

Jako podstawę orzeczenia o kosztach procesu sąd I instancji powołał przepis art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz art. 32 ust. 3 ustawy o Prokuraturze Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

Powyższy wyrok został zaskarżony przez powódkę w części oddalającej powództwo i zasądzającej od powódki koszty procesu (punkty I i III). w apelacji sporządzonej przez pełnomocnika zaskarżonemu wyrokowi powódka zarzuciła:

- obrazę art. 233 § 1 k.p.c. polegającą na dowolnej, sprzecznej z treścią zebranego materiału dowodowego jego ocenie, skutkującej wnioskiem, że po stronie pozwanego nie doszło do bezprawnego, zawinionego zachowania, będącego bezpośrednią przyczyną wystąpienia u powódki tak szkody w jej aspekcie materialnym, jak i krzywdy w jej niematerialnym rozmiarze, a także wyprowadzeniu wniosku z materiału dowodowego niewynikającego, iż wyłącznie winną tej sytuacji jest powódka;

- obrazę art. 227 w zw. z art. 278 k.p.c. poprzez niezasadne oddalenie wniosków dowodowych powódki, zmierzających do wykazania rozmiarów szkody i jej kwotowych wartości, jak również kwotowego zakresu rozmiaru krzywdy doznanej przez powódkę w związku z brakiem dostępu do wody bieżącej, w sytuacji gdy jedynie mocą tych dowodów powódka mogła wykazać zasadność swego żądania co do jego wartości, jak również bezprawność i zawinienie po stronie pozwanego;

- błąd w ustaleniach faktycznych sądu, który miał wpływ na treść wydanego przezeń orzeczenia, polegający na nieuprawnionym poczynieniu przez sąd ustaleń, iż zachowanie pozwanego polegające na wyłączeniu pomp zasilających wodą istniejący wodociąg, dostarczający wodę do powódki, nie było zachowaniem bezprawnym i zawinionym w sytuacji, gdy pozwany nie legitymował się ekspertyzami rzeczoznawców świadczących o stanie istniejącego wodociągu i jego nieprzydatności do dalszej eksploatacji, zaś decyzję o zaprzestaniu zaopatrywania w wodę mieszkańców, którym to usługę świadczył wiele lat, pozwany podjął samodzielnie i bez wymaganych prawem przesłanek i dokumentacji oraz poprzez nieuprawnione przyjęcie, że pomimo dostrzeżenia okoliczności podnoszonych przez powódkę w toku procesu, a to obniżenia standardu życia powódki, postępowania i dalszego rozwoju stwierdzonych u powódki uprzednio schorzeń, wystąpienia nowych, na skutek braku dostępu do wody, obniżenia

wartości nieruchomości, wyłącznie winna temu stanowi rzeczy jest powódka, bez należytego przeanalizowania dokumentacji dołączonej do pozwu oraz dalszych pism procesowych powódki, jej zeznań, a także braku wymaganych dla zamknięcia ujęcia wody i zaprzestania jej dostarczania ekspertyz technicznych;

- obrazę art. 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i obciążenie powódki w pełnym zakresie kosztami procesu na rzecz pozwanego, w sytuacji, w której wobec wystąpienia wyjątkowych przesłanek i głębokiego, subiektywnego przekonania powódki o zasadności swych żądań, należało na postawie zasad słuszności odstąpić od takiego rozstrzygnięcia.

W konkluzji apelacji sporządzonej przez pełnomocnika skarżąca domagała się uchylenia wyroku w zaskarżonej części i przekazania sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania oraz zasądzenia na rzecz pełnomocnika powódki kosztów pomocy prawnej świadczonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Powódka wniosła też apelację sporządzoną osobiście zarzucając:

- obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść wyroku, poprzez rażąco dowolną ocenę materiału dowodowego i wyciągnięcie z niego wniosków sprzecznych z prawdą obiektywną i zasadami logicznego rozumowania, a to wadliwą i dowolną ocenę zeznań świadków F. K., G. M. i Z. R. bez wzięcia pod uwagę, że wszyscy mieszkańcy ulic (...)wyrazili zgodę na podłączenie pod presję Nadleśnictwa Z. i Gminy Z. odjęcia im wody pitnej oraz całkowite pominięcie sprzeczności i niezgodności działań pozwanego z prawem, to jest ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i ustawy z dnia 8 marca 1990 o samorządzie gminnym;

- błędne ustalenie stanu faktycznego dotyczącego własności wodociągu;

- bezpodstawne oddalenie wniosków dowodowych złożonych przez powódkę.

W konkluzji powódka domagała się zmiany zaskarżonego wyroku i uwzględnienia powództwa w całości lub jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania oraz odstąpienia od obciążania jej kosztami procesu na podstawie art. 102 k.p.c. Powódka kwestionowała też wysokość wynagrodzenia przyznanego od Skarbu Państwa jej pełnomocnikowi z urzędu, uznając je za nadmierne.

Strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie od powódki kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy są poprawne, znajdują oparcie w materiale dowodowym zebranym w sprawie i Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne, czyniąc podstawą swego wyroku.

Podniesiony w apelacji zarzut naruszenia art. 227 w zw. z art. 278 k.p.c. jest bezzasadny. Przede wszystkim zarzut ten zawiera błąd logiczny. Z jego treści wynika, że ustalenie rozmiarów szkody poniesionej przez powódkę miałyby dać jej możliwość wykazania bezprawności i zawinienia po stronie pozwanego. Z uzasadnienia zarzutów apelacji w żaden sposób taki związek nie wynika. Odpowiedzialność za szkodę na podstawie art. 415 k.c. ponosi tylko ten kto dopuszcza się czynu bezprawnego i zawinionego, którego następstwem jest szkoda. Zatem w pierwszej kolejności wykazać trzeba, że czyn pozwanego był bezprawny i zawiniony. Jeżeli te przesłanki nie zostały spełnione, to tak okoliczność czy szkoda w ogóle powstała i czy jest następstwem czynu pozwanego, rozmiar szkody, zarówno majątkowej, jak i niemajątkowej, nie ma znaczenia dla powstania roszczenia o naprawienie szkody, gdyż sprawca czynu za szkodę odpowiadał nie będzie, niezależnie od jej zakresu. Skoro sąd I instancji oddalił powództwo w uwagi na brak bezprawnego i zawinionego działania pozwanego, to okoliczności dotyczące rozmiaru szkody nie miały żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia i zgodnie z art. 227 k.p.c. nie mogły być przedmiotem postępowania dowodowego.

W apelacji został podniesiony zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Powołany przepis stanowi, że sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Stąd podniesienie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. zawsze musi się wiązać z polemiką z dokonaną przez

sąd oceną zebranego materiału i wymaga jednoznacznego wskazania, które z dowodów zostały przez sąd wadliwie ocenione, na czym polega błąd sądu w tej ocenie, jaka powinna być właściwa ocena tych dowodów i dlaczego. Mając na uwadze, że zarzut naruszenia prawa procesowego, aby był skuteczny, musi wskazywać, że naruszenie to miało wpływ na treść wyroku, koniecznym jest także wskazanie, które z ustaleń faktycznych poczynionych przez sąd są błędne, na czym błąd ten polega i jakie ustalenia, w świetle zebranego materiału, przy poprawnej jego ocenie, sąd powinien poczynić. Wadliwa ocena materiału dowodowego tylko wtedy ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, gdy jej wynikiem jest błędne ustalenie okoliczności faktycznych dla tego rozstrzygnięcia istotnych. Tymczasem w apelacji rozumowania takiego brak, zaś zarzut ten w istocie sprowadza się do zakwestionowania wniosku sądu o wyłącznej winie powódki, jako sprawczynie szkody. Podobnie i w zarzucie błędnych w ustaleń faktycznych apelująca odwołuje się do przyjęcia przez sąd, że powódka poniosła szkodę, akceptując to stwierdzenie, a kwestionuje tylko ocenę sądu, że odpowiedzialność za ten stan ponosi powódka i usiłuje zmienić tę ocenę poprzez przypisanie zachowaniu pozwanego cech bezprawności i zawinienia. Tak sformułowane zarzuty w rzeczywistości nie dotyczą ani naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., pomimo że na ten przepis wskazują, ani błędu w ustaleniach faktycznych, gdyż odnoszą się do wniosków sądu będących wynikiem zastosowania przepisów prawa do ustalonych faktów. W istocie są to zatem zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego, chociaż przepisów tych nie wskazują.

Kwestii oceny dowodów i ustaleń faktycznych dotyczy natomiast zarzut podniesiony w apelacji osobiście przez powódkę sporządzonej, a to nieustalenie wynikającego z tych zeznań faktu, że świadkowie ci wyrazili zgodę na podłączenie do nowego wodociągu pod presją, w obawie że woda zostanie im odcięta. Ten fakt wskazywany przez powódkę nie ma jednak znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Nawet jeżeli istotnie taka była motywacja wyrażenia zgody na podłączenie do nowego wodociągu, to w sytuacji gdy zaprzestanie dostarczania wody było zgodne z prawem, nie rodzi to żadnych negatywnych konsekwencji dla pozwanego. Wyrażona przez tych świadków zgoda na podłączenie do nowego wodociągu i sfinansowanie przez nich kosztów przyłączy świadczy jedynie o ich racjonalnym postępowaniu w nowej sytuacji faktycznej i prawnej.

Kluczowa dla rozstrzygnięcia sprawy jest ocena, czy prawo nakładało na pozwanego obowiązek dostarczania wody powódce, a jeżeli obowiązku takiego nie nakładało, to czy zaniechanie dostarczania wody powódce przez pozwanego nie naruszało zasad współżycia społecznego. Negatywna odpowiedź na tak postawione pytania przesądza, że pozwany zaprzatając dostarczania wody nie dopuścił się czynu niedozwolonego i nie ponosi odpowiedzialności. Sąd I instancji zasadnie przyjmuje, że brak jakichkolwiek podstaw prawny do przyjęcia, że na Nadleśnictwie Z. spoczywał obowiązek dostarczania wody do lokalu powódki i trafnie powołuje przepisy ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków wywodząc, że obowiązek taki nie spoczywał na pozwanym, ale na gminie. Przepis art. 3 ust. 1 tej ustawy jednoznacznie stanowi, że zbiorowe dostarczanie wody jest zadaniem własnym gminy, która, stosownie do dalszych przepisów tej ustawy, wykonuje go poprzez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne. Ustawa ta nie nakłada takiego obowiązku na żadne inne podmioty. Bezspornie Nadleśnictwo Z. nie jest przedsiębiorstwem wodociągowo-kanalizacyjnym w rozumieniu art. 2 pkt 4 tej ustawy. Zatem prawo nie nakładało na Nadleśnictwo Z. obowiązku dostarczania wody mieszkańcom korzystającym uprzednio z wodociągu do niego należącego. W rezultacie pozwany mógł tej działalności zaprzestać niezależnie od stanu technicznego wodociągu do niego należącego, a podnoszone w apelacji zarzuty dotyczące braku ekspertyz odnoszących się do stanu tego wodociągu nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia.

Powódka w osobiście sporządzonej apelacji odwołuje się do regulacji art. 8 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, twierdząc, że nie zachodziła żadna z wymienionych tam okoliczności zezwalających na odcięcie dostawy wody. Powołany przepis dotyczy jednak odcięcia dostaw wody przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne, na którym spoczywa ustawowy obowiązek świadczenia usług dostarczania wody. Skoro Nadleśnictwo Z. takim przedsiębiorstwem nie było, przepis ten w ogóle się do niego nie odnosi.

Brak ustawowego obowiązku dostarczania wody przez pozwanego czyni koniecznym rozważenie, czy w konkretnych okolicznościach zaniechanie dostarczania wody powódce nie naruszało zasad współżycia społecznego. W określonych okolicznościach naruszenie tych zasad może również powodować ocenę danego zachowania jako bezprawnego.

Dokonując tej oceny trzeba uwzględnić niekwestionowane okoliczności faktyczne, a to powiadomienie mieszkańców otrzymujących dotychczas wodę z wodociągu pozwanego o zamiarze zaniechania tych dostaw z około 3-letnim wyprzedzeniem, zapewnienie dostaw wody z wodociągu gminnego (nie ma przy tym znaczenia, w jakiej części był to nowo wybudowany wodociąg, a w jakiej części włączono do niego części wodociągu należące uprzednio do Nadleśnictwa), poinformowanie mieszkańców z odpowiednim wyprzedzeniem o spoczywającym na ich obowiązku budowy przyłączy do wodociągu gminnego, częściowa partycypacja gminy w tych kosztach poprzez poniesienie kosztów zaprojektowania przyłączy, który to obowiązek na gminie nie spoczywał, wreszcie przedłużenie dostaw wody przez Nadleśnictwo ponad wcześniej wskazywany w wypowiedzeniach umów okres, a to do czasu, kiedy nowy wodociąg mógł zapewnić dostawę wody dla mieszkańców tego rejonu Z.. W tych okolicznościach stwierdzić trzeba, że pozwany wykazał należytą dbałość o nieprzerwane dostawy wody dla mieszkańców Z. dotychczas wodę od niego otrzymujących i nie sposób przyjąć, aby następujące po tych czynnościach zaprzestanie dostarczania wody powodce, która wbrew spoczywającemu na niej z mocy art. 15 powołanej ustawy obowiązkowi budowy przyłącza nie zadbała o to, było sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Nawet jeżeli u źródeł takiej decyzji powódki stałby konflikt z sąsiadami zamieszkującymi w tym samym domu, co jest powoływane w apelacji, to nie sposób przyjąć, że tylko z racji istnienia tego konfliktu pozwany miałby nadal eksploatować wodociąg.

W rezultacie powyższych rozważań oczywistym jest, że pozwany nie dopuścił się czynu niedozwolonego, co przesądzało o zasadności oddalenia powództwa.

Wbrew zarzutowi naruszenia art. 102 k.p.c. brak było podstaw do nieobciążania powódki kosztami procesu. Sam zły stan majątkowy i sytuacja zdrowotna powódki nie są wystarczające dla zastosowania tego przepisu. Przyjęcie, że zachodzą szczególne okoliczności uzasadniające odstąpienie od obciążania powódki kosztami procesu, byłoby możliwe wtedy, gdyby tym wyżej wskazanym okolicznościom towarzyszyły dalsze, uzasadniające szczególne traktowanie powódki. Okoliczność, że powódka jest subiektywnie głęboko przeświadczona o zasadności jej roszczeń nie może zostać uznane za taką okoliczność w sytuacji, gdy przeświadczenie to nie ma żadnych racjonalnych podstaw, a już wcześniej toczyły się procesy inicjowane przez powódkę lub jej byłego męża, dotyczące problemu dostawy wody z wodociągu Nadleśnictwa, które kończyły się bądź oddaleniem powództwa, bądź jego cofnięciem i umorzeniem postępowania.

Powódka zarzuca zawyżenie wynagrodzenia przyznanego od Skarbu Państwa ustanowionemu dla niej pełnomocnikowi z urzędu. Przyznana przez sąd I instancji kwota odpowiada stawce minimalnej określonej przez powołane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przepisy, a zatem nie może zostać uznana za nadmierną.

Z powyższych przyczyn apelacja, jako bezzasadna, podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3, art. 99 k.p.c. i art. 32 ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, przy czym wysokość tych kosztów określono w stawce minimalnej określonej przepisem § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie w brzmieniu obowiązującym w dacie wniesienia apelacji. Z przyczyn wyżej wskazanych sąd nie znalazł podstaw do zastosowania art. 102 k.p.c.

O kosztach pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu apelacyjnym orzeczono na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze, przyznając pełnomocnikowi powódki – adwokatowi z urzędu wynagrodzenie w wysokości określonej przepisem § 8 pkt 6 w zw. z § 16 ust. 1 pkt 2 i z § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, przy uwzględnieniu, że pełnomocnik występujący w postępowaniu apelacyjnym nie prowadził sprawy przed sądem I instancji.

SSA Paweł Rygiel SSA Andrzej Struzik SSA Robert Jurga